

2016. április

imborá

kíváncsi diákok lapja

KÓNYA ÉVA

Barangoló Ung király
alattvalói között

19. oldal.

Tollforgató cimborák levelét várjuk!

Háromfordulós irodalmi pályázatunk lezárult,
a májusi Cimborában értékeljük.

Addig is további kalandra hívunk:

küldd el irodalmi próbálkozásodat, legyen az
vers vagy **próza**, bármilyen témában,
a **cimboramail@gmail.com** e-mail-címre.

A legjobb írásokat közöljük a Cimborában
Ti írtatok rovatában.

Cimborá

CIMBORA – 2016. április, XXVII. évfolyam
Szórakoztató irodalmi, kulturális folyóirat
10–15 éves diákoknak
ISSN 1222-1910

A Cimborá árát a Cimborá Alapítvány bankszámlájára várjuk:
Cant IBAN: RO14BRDE150SV01455331500,
BRD. Sf. Gheorghe, Fundația Cimborá,
Cod fiscal: 8259184

Főszerkesztő: Farkas Kinga
Munkatársak: Bogdán László, Csillag István, Forrai Tibor,
Keszeg Ágnes, Keszeg Vilmos, Kónya Éva, Köllő Zsolt,
Vetrő Bodoni Barnabás

A borítón Vetrő Bodoni Barnabás illusztrációja.
Borítóterv, könyvtipográfia és nyomdai előkészítés: Csillag István
Kiadja a sepsiszentgyörgyi Cimborá Alapítvány.
Készült a sepsiszentgyörgyi T3 Kiadó nyomdájában.

Szerkesztőség: Cimborá szerkesztőség, Szabadság tér 7 szám,
520055, Sepsiszentgyörgy, Kovászna megye, Románia
E-mail: cimboramail@gmail.com
Web: www.cimborá.net

TÁMOGATÓINK

Kovászna Megyei
Tanácsa

Kovászna Megyei
Művelődési Központ

Sepsiszentgyörgy
Város Tanácsa

RMDSZ KOMUNITAS
ALAPÍTVÁNY
TÁMOGATÓ AZ RMDSZ ÉS
A KOMUNITAS ALAPÍTVÁNY

BETHLEN GÁBOR
Alapkezelő Nonprofit Zrt.

Tartalom

Cimbirodalom

Arcok az előőrsből (2.)

BORBÉLY ANDRÁS, SZÉKELY ÖRS,
UGRON NÓRA 4. oldal

JULES RENARD

Vöröske (7.) - Keresztapa 10. oldal

JAKAB VILLÓ HANGA rovata

Cimbi olvasólámpája 11. oldal

EDŐságok

GERGELY EDŐ rovata

Szinte minden 13. oldal

Történetek a palackból

KESZEG VILMOS rovata

Apollonius kalandjai 14. oldal

Szín-tér

VETRÓ BODONI BARNABÁS rovata

Emberség apró gesztusokban

A Szín-téren: SYLVIA PLACHY
sepsiszentgyörgyi kiállítása és
a Gesztusok műhelymunka 16. oldal

Barangoló

KÓNYA ÉVA rovata

Békarekordok 18. oldal

Ung király alattvalói 19. oldal

Legendafejtő

GÁL ANDREA rovata

Szerelmes földrajz 23. oldal

Hegyen-völgyön kul-túra

KÖLLŐ ZSOLT rovata

Tavasza a Bodoki-havason 25. oldal

G-kulcs

MÜLLER HENRIETTA rovata

Északi szépség 26. oldal

Pad alatt

Cimbi naplója 27. oldal

Micsoda háziállatok! 28. oldal

Keresztrejtvény

FORRAI TIBOR rovata 30. oldal

Cimbi képtára

KÓNYA ÉVA rovata 31. oldal

Arcok az előőrsből (2.)

Sorozatunkban olyan fiatal szerzőkkel ismerkedhettek meg, akik bizonyos értelemben mind pályájuk elején állnak, és akikkel véletlenszerűen akár ti is összefuthattok, ha Kolozsváron vagy éppen Budapesten jártok. Nevükkel, írásaikkal azonban különböző irodalmi folyóiratokban is találkozhattok.

Van köztük, akinek egy vagy több kötete is megjelent már, és olyan is, aki épp készül első kötete kiadására. Van

köztük, aki inkább verseket ír, és van olyan, aki prózát és verset is.

A sorozatban közölt szerzők mindegyike több területen is tevékenykedik, doktorandusz hallgató, filmkritikus, grafikus, irodalmi lap szerkesztője vagy irodalomkritikus. Ettől a sokszínűségtől lesz izgalmas és változatos ez a sorozat, amely ugyanakkor távolról sem teljes.

Jakab Villő Hanga

BORBÉLY ANDRÁS

Gyergyóremetén születtem 1982-ben, aztán érettségi után egy hátizsák szebeni konzervvel, pár könyvvel és egy gitárral indultam neki a világnak. Budapestig jutottam, ott aztán egyetemet is végeztem, majd kilenc év után tértem haza Kolozsvárra. Jelenleg ismét Gyergyóremetén lakom, és Kolozsváron tanítok, egyszerre vagyok falusi és városi, szerkesztő és tanár, költő és kritikus, helyhezkötött és nomád. Egy kicsit mindegyik, egy kicsit egyik sem.

Három levél

Amíg itt a gyenge tél még,
s te nem vagy itt, mert épp vezetsz,
azon a fán, melyiken, tudod –
piszmozg három rongy levél,
az ablak is, tudod, mely keret-

et ad az udvar egy szegletének s a fának
(a többi fát most méltatlan hanyagolom),
várakozik, azazhog: dehogy,
nem vár semmit, hisz épp ez az,
nélküled s velem is elvan – méltán –
kert, folyó és rongy kezek,
mint máskor, ha nem vagyok itt én sem,
ha buszmegálló, szoft terek,
mik vannak nélküled vagy velem,
saját végemmel kérdelek,
miért a fák, miért remeg-
tet három rihe rongyot a tél,
kikhez írom versemet,
kik megszemélyesítenek,
míg buszmegálló, szoft terek
letérő sávján épp vezetsz,
vagy várod, amíg zöldre vált a tél.

A párzási időszak vége

Esténként mintha gyereksírás:
macskák párzása jeges szélben.
Ilyenkor ritkán hagyom el a házat,
csak tudok a téres, gazos udvar helyeiről,
résekről, hajlatokról.
Számon tartom őket,
mint az időt, mit nem értek.

Aztán súlyos könyveket hordasz
a kipárnázott hitvesi ágyra,
csakhamar elalszol, könyvekkel testeden.
Később a könyveket leszedem,
melléd fekszem, ez a perc az otthon.

Majd álmodom, ott már magam vagyok:
 álmaim emlékezetesek,
 de nem emlékszem rájuk –
 üzenet nélküli jelen,
 mint óceán mélye egy delfin tudatában.

Közelséged leckeként érdekel:
 testtartás, fókusz, intenzitásgörbe.
 A költészet: katalógus –
 formák, részletek, könnyebb bevezetések.
 Ritkán úszunk, inkább
 profik módjára figyelünk a partról,
 várva a közegváltás legmegfelelőbb pillanatát.
 A test messzibb, de közelebb a tenger.
 A párási időszak lassan véget ér:
 te és én, mint feleség és férj.

Éjszaka

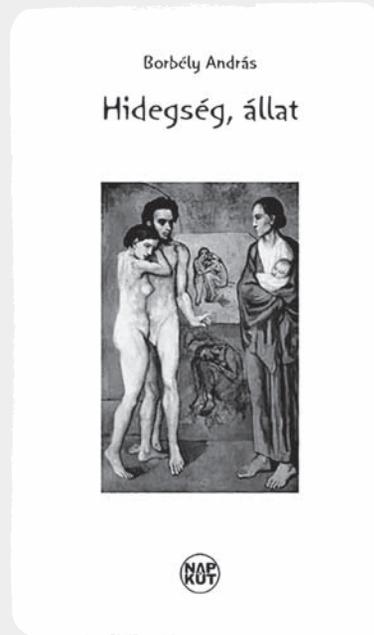
Vertarany köd,
 egy fülkében vesztog,
 kutya néz,
 nézése rám tapad, mint egy kéz.
 Az állomáson
 mindegyikünk vesztes,
 templomi csend zizeg,
 kéregfény tépi
 az aljnövényzetet,
 kövek lánognak a hamu alól elő.

Felhabzik a por,
 hidegszag reszket,
 az éjszaka madár, tátva van a csőre,
 az éjszaka fegyver, benne csőre töltve
 alusznak a lecsukott szemgolyók.

Beszéd

Fogak hamuja, szavak,
 gégefő-csipke, nyelvcsont és nyál:
 hübrisz a beszéd,
 csak magad érintenéd,
 míg szétzárul a szóban
 születés, halál.

A beszéd teste szálkás

száritott hús és szóheg,
 de se szavam, se a salak,
 se a víz, se a haszon, se a halál –
 semmi sincs, mi adható volna,
 minden a másé,
 egészen kívül,
 magam adom-veszem
 el vagy talán vissza,
 ki téved, megtalál.

Pontos

Az idegenre te vagy a legjobb példa,
 mondd ki, hogy én, és máris egy hosszú létra
 csúcsáról pislogsz vissza a fű tövére,

a létra tövében mintha csak a test
 álmodna kis időt vérfű torlaszágyon,
 mást mondok, mostan pontos halálra vágyom,

s nézem, a nyelv épp halni készül bennem,
 idegen nyelv ez, nem szabadna tévednem,
 a gerinc felé a fák között ezüst nyom,

lent meg a falu, mint piramis belseje,
 növények, pontos fagy, január elseje,
 almával s kenyérral táplálkozom három

nap, míg legvégül pontos halálra vágyom.

SZÉKELY ÖRS

(1992, Kolozsvár)

Amikor arra kérnek, hogy meghatározzam, hová valósi is vagyok, eléggé nagy bajban érzem magam. Inkább úgy válaszolnék, hogy Kolozsvár, Budapest és néha Tatrang (Brassó megye) között tudom, melyik körforgalom után ajánlatos kiállni stoppolni. Jelenleg épp az esztétika szakot fejezem be az ELTÉ-n, de sütöttem kürtöskalácsot, voltam kántor, némettanár és service desk agent is. Ha ezek mellett írni is tudok, annak nagyon szoktam örülni.

zeneiskola brassóban

tanárnő, azért sírok, mert elköltöznek ősszel a madarak, és mert ősz van, és mert az ősz szomorú, az van, a zongora kényszer, utálom, ordítanak rám, ezért sírok, maga meg azt mondja, hogy a balkezem makaróni, és nem gyakorolom ki rendesen az etűdöt, azt az undok Cernovodeanu-kötetet végig, amelyben sok-sok gyakorlat van, de én helyette inkább leveleket gereblyélek, színes és rozsdás kupacokba, miközben ősz van, miközben elképzelem, hogy Cernovodeanu meg az a másik etűd-író, Czerny szeretik egymást és közösen írják majd meg a harmadik, nagy gyakorlókötetet, és az udvarunkon van egy mézsgödör, mikor a szüleim alusznak, majdnem belemászom.

tanárnő, magának el kellett mesélnem a keszthelyi Festetics-kastélyt, nem akart tanítani, azt mondta, kicsi

vagyok, ahova nyáron mentünk, az volt az első külföld, és a külföldnek akkor még Magyarország volt a neve, és ahogy a gyermek hiszi, hogy az apja a legerősebb férfi, úgy hittem, Magyarország a legjobb ország, hogy az igazi kastélyok mind ott vannak, pont mint a Festetics, igazi bútorzattal, jobb állapotban, mint a zeneiskola, a beteg zeneiskola brassóban, amit gázcsövek törnek meg, törnek össze-vissza, mint perfúziók, mint katéterek, s akár a sejtburjánzás, türemkednek elő a falakból a félbehagyott Enescu és Blaga szobrai, a sziszegő danielkályhák, csonkolt hangszerek, tanárnő, jól figyeljen, ez nem a sós lattyak, ami a csizmáimról, mert az már akkor leolvadt, én mára nem gyakoroltam, az ebédnél is inkább makarónit gereblyéltem, délután már királyfi voltam, amíg a szülők aludtak, a mézsgödörök ma már nem látszanak, ha innen hazamegyek, otthon esik a hó.

a nagyobb diákok kétszer is lefognak, azt mondják, nincs órám, nem engednek, bombariadó van, nem érdekli őket, hogy apám szótlánul visz be mindig, hogy az út félórás, a fákat számolom, amikor odaérünk, lefognak kétszer, nem értem, amit mondanak, és besurranok a sárga folyosókra, az összetört, összeképzott folyosókra, a folyosók sárgák az üres épületben, játszom czernyt és hallgatom a gázláng sziszegését, várom magát is, hogy jöjjön, és rajzolja oda a hibás hangok fölé az undok szemüvegét, amit szokott, a vonalközökbe, a sárga és beteg termekbe, folyosókba, talán egy korona alatt állok, s a gázrobbanás az ív.

hiába csűrjük, tanárnő, a zenének a nyelve a román, pont, mint a fekvőtámaszoknak és a tornaóráknak is, egyik nap az történt, hogy elhatározta egy kislány, hogy megmutatja nekem románul a folyosót, leírja nekem a barna szőnyeget, a cigiszagot, maga ezt nem tudja, mert akkor egy másik diákkal számol bent, egyet, kettőt, Grigorescu fejkendős parasztlányait az olcsó másolaton, a fekvőtámaszokat, a virágos vázás festményt, amiből illat helyett már a nikotin dől, elmondja, hogy hívják a plafont, a székeket meg az asztalt, az ajtó előtti várástól a városi telek sós, fagyott lattyakját.

sírok, mert füstben tartósítják a tanárnőket, mert a tanárnők lekenik olajfestéssel az apácák ruháját, igaz, az apácák bemázolják a kottákat és az udvaron a fákat, színes olajfestéssel festenek a fehér és fekete szabású, mintás macskakövekre, mert a madarak nem költöznek, csak arébb mennek, mert hazugság, hogy olyanok a dróton, mint a hangok és a vonalrendszer, a vonalrendszerbe nem vezet áramot senki, én nem hallgatok a városba befele félórát, én nem értem teljesen a szomorúságot és a románt.

UGRON NÓRA

(1994, Kézdivásárhely)

Jelenleg a kolozsvári BBTE Bölcsészettudományi karán tanulok magyar–finn szakon. Már általános iskolában is írogattam verseket, és például a Cimbora verspályázatával nyertem Cimbora-tábort tizennégy évesen. (Zárójelben a reklám helye: nagyon megéri részt venni, szóval jelentkezzetek csak!) Jelenleg az *aszem.info* nevű internetes társadalmi, kritikai és irodalmi platformon szerkesztjük az irodalom rovatot Kulcsár Árpival. Egyébként az oldal szerkesztőinek nagy része a csoporttársam. Ebben a pillanatban épp egy kortárs finn regényről készítik szeminárium bemutatót holnapra, és igen, a finn irodalom és kultúra a mindennapjaim nagyon meghatározó részévé vált. Voltam egy félévet Erasmus+ programmal Finnországban, és azóta is folyton hiányzik. Simogassatok macskákat és olvassatok Sofi Oksanen-t – ha valaki a sorozatokat kedvelné, akkor: *Orange is the New Black*.

él egy család.
nem tudom, arra nem jár
a villamos.
ő sem.

elfelejtik,
milyen a hangjuk, ha
nincs kihez szólni

tengernél

egy sirály ül a szamoson,
mindig ugyanott, nagyjából.
sosem hallani a hangját
és nem azért mert
legtöbbször a villamosból
nézem.

nem beszél a kacsákkal,
azok sokan vannak.
a barna lében úszó palack,
és a negyvenes szófukar
horgászok – akiknek sosincs
kapás, vagy csak én nem látom –
nem optimális társaság,
mármint egy madárnak.

azt hittem a sirályok
a tengernél élnek.
válság, ha csak
a szamosra futja.
nem repül, pedig neki
még ingyen van.

azt mondták,
a román opera tetején is

Hangtalan sellő

két hónapja írtam neked verset
sellővel és kisgyerekekkel
aki a terasz alatt kutyázik
pedig akkor még nem tudtam
hogymennyire szereted a kutyákat
néha féltékeny vagyok
amikor róluk beszélsz

én csak rólad
akarok beszélni
és ehelyett üres papírok
word dokumentumok
madárkölykök és habléányok
töltik be a teret
amiben te kellene legyél
te meg a tér
absztrakciók
a versírónak is

Cimbirodalom

mondok inkább
kékfüggönyös szobát és
régiszegekkel televert falat
vagy játszóteret a konyhaablakba
kékpikkelyes néma lényeket
mert az én sellőim nem énekelnek
azt hiszed szörnyű a hangod

a te projekciód
ebben a valósággal megegyező
térkonstrukcióban
a képzelet által felhalmozott
ködképek raktárában
földön heverő sörösdobozok
chipses zacskók, netflix
popcorn, véget nem érő nappalok
mosómedvés ágynemű foltjai
és vér
meg a zuhanyzó ezüstös pikkelykái
három heti mosatlan és
háromhetes penészes puncs
hullámzó kékfüggöny és
kék hajszálak a bugyimban
meg persze sellők és madarak
közt te a csend vagy
a több száz kilométerre tőlem
létező tárgyak képzeletben
fel nem emelhető képei alatt
levő némaság

amiről még hangtalan sellő
metaforában sem lehet beszélni
ezért halmozom köré a
különböző színű, szagú
és formájú emlékeket
beburkolom hogy leírhassem
a csomagolást

a te csendedben
ott van a raktáram minden egyes
darabjának lenyomata
de ez a hangtalan vagy néma
vagy csend
melyik szó jelölhetné pontosan?
kicsi és törékeny
ha kellékeim nélkül beszélnék róla
megszűnne önmaga lenni

marasztaló

magamban akarlak tartani,
a szív mögötti lyukba bekötözni,
mint zsákba a macskákat, mikor halni viszik őket.

késérű a levegő,
fürdés után a lehámló bőrt dobozba teszem,
távozásod ideje zuhanyslag, tekeredik nyakamon.

foltokban üzen

Pilinszky János: Itt és most

a havat nézem,
ahogy foltokban múlik ki a réten,
hópelyhek csapódnak be
kolozsvári háztetőkre,
és nem tudnak eltemetni

vagy talán a földet nézem,
ahogy csupasz foltokban üzen az égnek,
apró repedésekben megnyílik
a lehulló fagyott víznek,
és nem tudnak életre kelteni
bennem

JULES RENARD

VÖRÖSKE (7.)

Keresztapa

Lepic asszony néha megengedi Vöröskének, hogy meglátogassa a keresztapját, sőt, azt is, hogy nála aludjon. Magányos és mogorva öregember, aki minden idejét horgászással vagy a szőlőben tölti. Senkit sem szeret, egyedül Vöröskét hajlandó elfogadni.

- Hát itt vagy, öcskös!

- Itt vagyok, keresztapa - válaszol Vöröske, anélkül, hogy megcsókolná. - Előkészítetted már a horgászbotom?

- Egy is elég lesz kettőnknek - mondja a keresztapa.

Vöröske kitarja az istálló ajtaját, és meglátja az előkészített horgászbotját. Mindig így ugrotja őt a keresztapja, de Vöröske már ismeri a dörgést, és az öregember má-

niái egyáltalán nem bontják meg az összhangot kettejük között. Csak érteni kell a viccet.

- Ha őt ez szórakoztatja, engem nem zavar, gondolja Vöröske.

És továbbra is jó barátok maradnak.

Keresztapa, aki általában egyszer főz hetente, és egész hétre elegendő adagot, most Vöröske tiszteletére egy nagy fazék babot tesz oda főni, jókora darab szalonnával, és hogy jól induljon a nap, belediktál egy pohár tiszta bort.

Aztán horgászni mennek.

Keresztapa helyet foglal a vízparton, és gondosan letekeri a horgászsineget. Hatalmas horgászbotjait nagy

Csillag István illusztrációi

kövekkel rögzíti, és csak a nagy halakat halássza ki, amelyeket azon frissiben bebugyolál egy kendőbe, mint valami kisbabákat.

- Az a lényeg, hogy addig ne kapd ki a horgot, míg az úszód háromszor el nem merül.

- Miért pont háromszor?

- Az első nem jelent semmit: a hal csak csipkedti a csalit. A második már komoly: befalta. A harmadik a biztos: már nem szabadulhat. Nem szabad elsietni.

Vöröske a kisméretű küllőkre szeret pecázni, bokáig belegázol a vízbe, felzavarja maga körül, és a buta küllők sereglenek is köréje. Minden horogbedobásnál fog egyet. Nem győzi számolni őket a keresztapjának: tizenhat, tizenhét, tizennyolc...

Mikor keresztapa látja, hogy a nap delelőre hágott, elindulnak haza ebédelni. Jóllakatja Vöröskét fehérbab-főzelékkel.

Nincs ennél jobb étel, csak jól meg legyen főve. Szívesebben harapok egy csákány vasába, minthogy a bab ropogjon a fogaim alatt, mint a fécánszárnyban felejtett sörét.

VÖRÖSKE: Ez elolvad a nyelveden. Anya is elég jól szokta főzni, de azért nem ilyen. Spórol a tejföllel.

KERESZTAPA: Jólesik látni, hogy ilyen jóízűen eszel, öcskös! Lefogadom, otthon nem ehetsz kedvedre.

VÖRÖSKE: Minden attól függ, neki milyen az étvágya. Ha nagyon éhes, én is annyit ehetek, míg jóllakik. Mikor saját magának tesz repetát, nekem is tesz. Ha befejezte, én is befejeztem.

KERESZTAPA: Kérj! Néma gyermeknek anyja sem érti a szavát!

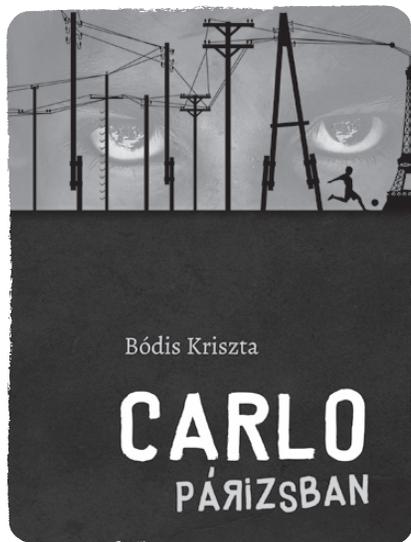
VÖRÖSKE: Könnyű mondani, amúgy is egészségesebb, ha nem lakunk jól teljesen.

KERESZTAPA: És én, akinek nincs gyermeke, kinyalnám egy majom fenekét is, ha az a majom az én gyermekem lenne. Na, ezt rakd össze!

A napot a szőlőben fejezik be, ahol Vöröske hol azzal múlhatja az időt, hogy a keresztapját nézi, ahogy kapál, hol a rózsán heverészve zsenge fűzfavesszőt harapdál, az eget bámulva.

Szócs Imre fordítása

BÓDIS KRISZTA

Carlo Párizsban

Tilos az Á Könyvek, 2014

A *Carlo Párizsban* azok közé a regények közé tartozik, amelyek nem futamodnak meg a társadalmi kérdések elől, hanem vállalják, hogy érzékeny terepre merészkednek. Nem kis vállalkozás egy fiatal srác bőrébe bújva megmutatni egy cigánytelepet, amelynek valóságát sokszor rejtik el előlünk a sztereotípiák.

„Aki elolvassa Carlo történetét, nagyon sok olyan dolgot megérthet, amit eddig csak borzadva, idegenkedve szemlélt.” Böszörményi Gyula

A könyv értelmezésében fontos támpontot nyújthat a borító, amely egy emberi tekintet és egy társadalmi közeg metszéspontját tükrözi. Tudományos fogalommal a nem kívánatos lakhelyet NIMBY-nek nevezik: Not In My Back Yard (nem az én hátsó udvaromon'). Ilyen környezetet látunk a borítón is: a magasfeszültségű távvezetékoszlopok az elektromágneses sugárzás miatt valójában lakhatatlanná teszik az övezetet, ezért ilyen helyeken csak a legszegényebbek telepednek le, akik máshol nem találnak helyet. A képen látható oszlopok és az Eiffel-torony a Párizs-íronia elnevezésű cigánytelepet ábrázolják, rajta a focizó főszereplővel, Carlóval. Ez még nem vetitené előre a könyv történetének személyességét, a fiút, akit a sorokat olvasva megismerhetünk. A borítóról egy szempár néz ránk, tekintete átdereng a telep képén, a társadalmi viszonyokon túlról, hogy mi is átláthassunk az előítéleteken, amelyekkel egy-egy közösség tagjait megbélyegezzük.

Vajon kiben milyen gondolatokat ébreszt a könyv helyszíne – erre nagyon kíváncsi lennék. Az érzésekre, képekre, amelyek beugranak arról, hogy milyen lehet tizenöt évesen egy cigánytelepen élni.

Carlo ugyanis, a főszereplő, tizenöt éves fiú, aki számára a cigánytelepi nyomorból a foci jelenthetné a kiutat, viszont azt is láthatjuk, hogy egy szociálisan hátrányos helyzetű gyermek életében komolyabb akadályok merülnek fel. Carlo történetén keresztül átélhetjük, milyen a téli hideg, amely kiűz az erdőbe fát lopni, milyen a társadalmi háttér és a borszín által megbélyegzettnek lenni.

Számomra elkerülhetetlen egy lüktető párhuzam, egy sárga csillag, ami kitaszítottá, nemkívánatossá, a szörnyű halál áldozatává tett ezeket. Carlo történetében visszatér az érzés, amit Kertész Imre *Sorstalanságának* fiatal szereplője fogalmaz meg saját énjéhez, identitásához való viszonyáról: „De ő elkeseredetten s mindegyre elcsukló hangon olyasfélét kiáltott, hogyha a magunk tulajdonságának semmi része benne, akkor mindez csak puszta véletlenség, s hogyha ő más is lehetne, mint akinek lenni kényszerül, akkor «az egésznek semmi értelme», s hogy ez oly gondolat, amit őszintén «nem lehet elviselni».” (33. o.)

Carlónak is szembe kell néznie azzal, hogy borszíne előítéletek felülete. Megjelenik a regényben a cigánytelep árnyoldala is, viszont nem marad magyarázat nélkül. Ellenben azzal a megfogalmazással, hogy a szereplők „elképesztő mélyszegénységben *tengetik* mindennapjaikat”, a *tengetni* kifejezés közel sem áll ahhoz, hogy árnyalja, amit a mélyszegénység kőkemény tapasztalata jelent. Nem sorsszerű a megmutatott helyzet, hanem társadalmi okokra vezethető vissza.

Abban, hogy jobban megismerhetjük Carlót, Jázminnak, a helyi pap lányának is fontos szerep jut. Carlo és társai számára a foci jelenti a kiutat, de a feldolgozás fontos kelléke a humor is. Ebben segít például egy egyszerű, frappáns gondolattal Jázmin, amikor azzal nyugtatja Carlót, hogy „a fehérek szoliba járnak azért, hogy ilyen macsó barnák legyenek”. Az összemosolygás mögött ott a szolidaritás: van humor és van a „kegyetlen vakszerencse” (Funtasztikus).

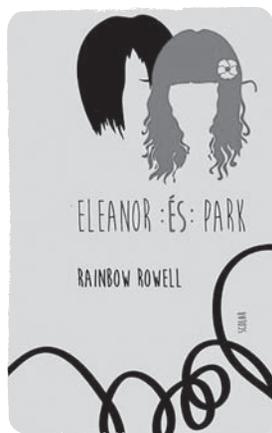
Carlo számára az a remény, hogy megalakul egy focicsapat, amely lehetővé teszi számára a kitörést. A regény rámutat a különböző társadalmi csoportok között húzóódó határookra, és egyúttal fel is oldja azokat. Humorral, a környezet érzékletes bemutatásával, a személyes tapasztalat élményével, az olvasó Carlóval kötött barátsága révén.

Ezúttal nem fogom felróni a könyvnek a hiányosságait: azért nem, mert ebben a pillanatban számomra fontosabb a felvetett és személyessé tett téma, a megcélzott olvasóközönség, a hely, amelyet ez a könyv a szociálisan érzékeny irodalom sorában betölt.

A másság elfogadásáról szólhat könnyed, romantikus irodalom, de súlyos történetek is beszélhetnek. Lássunk egyet-egyét mindkettőből.

RAINBOW RAWEL

Eleanor és Park

Scolar Kiadó, 2014

Egyszerűsítésnek tűnhet így összefoglalni: két tinédzser első szerelme egy sárga iskolabuszon. Eleanor extrém megjelenésével hívja fel magára környezeté figyelmét, Park pedig félig koreai származásával – két külön története ez szerelemről, másságról és egymás kiegészítéséről. A maguk módján mindketten kívülállók: a fiú úgy, hogy igyekszik észrevétlen maradni, a lány úgy, hogy göndör vörös hajával, élénk megjelenésével elkerülhetetlenül magára vonja a tekinteteket, s ettől sebezhetővé válik.

Eleanor és Park története az első szerelem tapasztalatának pillanatait és bonyodalmait mutatja meg: milyen érzés, hogy lassan megkedvelsz valakit, milyen hozzáérni egy másik ember kezéhez, hogyan furakodik a csók gondolata az idegek közé, milyen a saját test elfogadása – legyen az duci, mint Eleanoré, vagy „nem elég férfias”, ahogy Park apja sugallja fiáról.

Kérdések és pillanatok, amelyek legalább egyszer mindenkit foglalkoztatnak.

„– Hív a barátnőd? – érdeklődött Josh. – Park a Nagy Vörössel randizik.

– Ő nem a... – Park azon kapta magát, hogy ökölbe szorított kézzel ordít. – Ha még egyszer meghallom, hogy így nevezed, megöllek. Szó szerint megöllek. Ha életem hátralévő részére börtönbe kerülök, és anyu szíve ettől megszakad, akkor is megöllek. Meg. Foglak. Ölni.” (részlet a könyvből)

JAMES LECESNE

Trevor

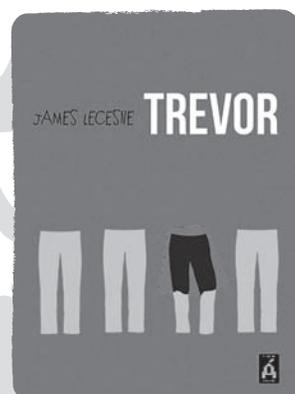
Tilos az Á Könyvek, 2014

„A ház előtt feküdtem a fűvön, és egyértelműen egy kés állt ki a hátamból.” – ez a könyv első mondata.

James Lecesne színész, író, forgatókönyvíró és LGBT-aktivista *Trevor* című, mindössze kilencvenhat oldalas könyvében olyan témát boncolgat, amely kis hazánkban komoly tabunak számít, és amivel a fiataloknak emiatt sokszor maguknak kell megküzdniük. Trevor más – ez derül ki a könyvből, és az, hogy a többieket zavarja ez a másság: zavarja őket, hogy Trevor művész szeretne lenni, aki megváltoztatja a világot, de nem szeret sportolni, vagy hogy Lady Gaga a példaképe. Trevornak olyan érzésekkel kell tizenhárom évesen megküzdenie, amelyek megnehezítik mindennapjait. A társak kirekesztő magatartása, az internetes zaklatás naponta egyre több gyermek életét teszi elviselhetetlenné, ezt követhetjük nyomon Trevor mindennapjaiban is. Ez az elkeserítő küzdelem az, amitől az önmegismerés és -elfogadás felé vezető út a végső kilátástalanság, az öngyilkosság felé vezetővé válik.

„Vagy mondhatnám, hogy szövetségesük vagyok. Megkérdeztem, miért van egyáltalán szükségem címkékre, miért kéne bármi másként meghatároznom magam, mint hogy én vagyok Trevor. Az nem elég?” (52. o.)

Az az érzésem, a könyv csupán felvillant egy világot, amelyben nagyon sebezhetőek a fiatalok, megmutatja Trevort, a szüleit, de az iskolatársak és a tanárok reakcióját is. Nyitottsága az együttérzés és egymás elfogadása felé rajzol egy jókora nyilat.

Szinte minden

Volt egy nevelőnő, akit nagyon szerettem. Én tizenéves, ő harmincas. A bentlakásban dolgozott, éjszakai és hétvégi volt, ezért is vártam olyan nagyon a hétfői haza-nem-menetelemet, hogy egy kicsit belőle is „körtinthatassak”. Olyan volt számomra, mint a friss forrás, mint a gondoskodó anyaföld. Rajongva meséltem róla otthon édesanyámnak, s most, hogy erről írok, csodálattal gondolok vissza abból az időből édesanyámra, hogy bölcsessége mélyebb volt féltékenységénél, hiszen akár féltékeny is lehetett volna erre a „pótanyára”. Neki mondtam el mindazt, amit édesanyámnak nem tudtam. Szinte mindent megbeszéltem édesanyámmal is, szinte mindent megbeszéltem a barátnőimmal is, a szintét pedig ezzel a nevelőnővel.

Hogyan zajlottak ezek a beszélgetések? Időtlen idő-kig ültünk a nevelői pici kuckóban a rezsó mellett, pirítottuk a kenyeret, ittuk a kávékat, és amikor bennem elég mersz gyűlt össze, finoman csorgatni kezdtem a *szintét* – vagy legalábbis a szintének kilencvenkilenc százalékát, mert maradt ott egy százalék a mélyben, saját ki- és elmondhatatlan titokmagnak, amelyből majd később kivi-rágozhattak a váratlan csodák. De ezt a sok *szintét* ott, az ő köztem és édesanyám közötti korú, érett, mégis fiatalos szívének védett terében felszínre lehetett hozni.

Barátságunk megmaradt. Ma is, ha abba a városba visz az utam, bejelentetlenül is bepattanhatok, mintha csak hazaugornék a szüleimhez, és biztos lehetek benne, kapok szállást, kaját, jó szót, ölelést. A szerepek egy kicsit megváltoztak, most már inkább ő az, aki a finomságok mellé odacsempészi a kicsi, talán bevallatlan, talán addig el sem gondolt *szintéit*, s az én mindenféle tapasztalataim fényében megbogarászunk, hűmmögetünk fölöttük egyet-egyet.

Talán most felteszed magadban a kérdést: ezt az egész sztorit miért volt érdemes elolvasnom? Egy lehetőség felvillantásának szántam, hogy bizalommal fordulj a körülötted lévő felnőttekhez. Ha úgy érzed valakivel, hogy együtt rezegtek, őszinte lehetsz hozzá, egy húrton pendültök, ne zavarjon a korkülönbség. Lehet ez édesanyád vagy édesapád egy barátja, barátnője, egy felnőtt rokon, egy tanár, egy nevelő, egy edző. Fordulj bizalommal ehhez az emberhez, főleg az érzelmi gubancaiddal. Lehet, nem fog tudni azonnal ható és használható receptet adni a kezébe, de egy kicsit másképp tud meghallgatni, mint a te hasonló korú barátaid, mint az érzelmileg túlságosan érintett szüleid. És ez a meghallgatás legtöbbször pontosan elég is.

Tudtad?

Új képet festett egy számítógép Rembrandt munkáinak alapos tanulmányozása után, majd a szakemberek háromdimenziós nyomtatással életre is keltették a művet, hogy az textúrájában is olajfestményt idézzon.

A The Next Rembrandt elnevezésű projekt munkatársai először digitálisan kiválasztottak egyes pontokat Rembrandt festményein, majd az adatokat összegyűjtve a számítógépek felfedeztek bizonyos mintázatokat abban, ahogy a holland mester megformálta portréit.

Az volt a célunk, hogy létrehozzunk egy gépet, amely úgy dolgozik, mint Rembrandt – mondta Emmanuel Flores, a projekt mögött álló technológiát kifejlesztő csapat vezetője, hozzátéve, hogy ezzel is egy lépéssel közelebb kerültek annak megértéséhez, hogy mi tesz egy alkotást mesterművé. A két éves projekt a Microsoft, az ING, a Delfti Műszaki Egyetem és két holland művészeti múzeum együttműkö-

désével valósult meg. Az elkészült művet a nagyközönség nemsokára kiállításon is megnézheti.

Apollonius kalandjai

Illusztráció az 1750-es magyar kiadás címlapján

Az a történet is, amellyel ezúttal találkozni fogtok, bonyolult és megható.

Hőse Tyria (Türosz) királya, Apollonius, aki tudomást szerez arról, hogy Antiochius király talányos mesét ad fel lánya kérőinek, s fejét veszi minden olyan vállalkozó kedvűnek, aki nem tudja megfejteni azt. Megjelenik a király előtt, és helyesen válaszol a feladott kérdésre. Antiochus azonban maga mellett akarja tartani szép leányát, ezért nem adja hozzá feleségül. Sőt, üldözőbe veszi az ifjút, vérdíjat tűz ki a fejére. A királyfi menekül. Hajóit megrakja kincseivel és bűzával, s néhány bizalmas emberével éjszaka tengerre szál. Hirtelen eltűnésének hallatán népe gyászba öltözik, ami pedig Antiochiusnak örömeire szolgál.

Apollonius Tharsis városában köt ki. Megrakott hajóinak nagy hasznát veszik, mert a város régóta éhezik. Az ételmet szétosztja. A hálás városlakók a település piacán emlékoszlopot állítanak, s rávésik a jótékony királyfi nevét. Továbbutazik Pentapolisz városa felé. A szerencse azonban elfordul tőle. Egy viharban hajói minden rakománnyal a tenger fenekére süllyednek, kísérői elpusztulnak, egyedül ő marad életben. Egy hajóroncsba kapaszkodva menekül meg a pusztulástól. Így talál rá egy halász. A halászkunyhóban megpihen, s magára ölti a vendéglátója által felajánlott, kopott ruhákat. A halász tanácsára a királyi udvarba megy, ahol vendégek vigadoznak. A halásznak vélt Apollonius elmeséli hányattatásait. Marasztalják, őt is asztalhoz ültetik. Amikor Altisztratész király szépséges leánya, Lucina előhozza hangszerét, a virginát, Apollonius is éneklésre szánja magát. A király gazdagon megajándékozza ezért, s lánya mesteréül fogadja.

A fiatalok egymásba szeretnek. Lucinát kérők ostromolják, de a lány csalafinta módon Apolloniusra részesíti kegyeiben. A király elfogadja lánya döntését, örömmel házassítja össze a fiatalokat.

Egy, a városba érkező hajó utasai hírt hoznak az ifjú férjnek. A bűnös Antiochust és leányát mennykő pusztította el, s a király koronája Apolloniusra szállt, akinek hollétét senki sem ismeri. Apollonius utazásra készül. Terhes felesége is vele megy. 32 hajót raknak meg drágaságokkal és élelemmel, s tengerre szállnak. Azonban hamarosan viharba kerülnek. A vészes pillanatokban Lucina megszüli kislányát, Tharsiát, ő maga

azonban a réműlettől meghal. A bánatos férj koporsót ácsoltat, beleteszi felesége testét. Melléje levelet helyez, s benne leírja felesége kilétét, halálának okát, s pénzt tesz az ismeretlen megtalálónak:

Nagy keserűséget hagyott ez test nékem, és az ő szüléinek,

Ki nagy fájdalommal szülvén egy leányát, vége lőn életének,

Ha ki reátalálsz, légy oltalmazója, kérlek, tisztességének.

Az ötszáz aranyért temesd bé az földbe, költsd reá az ötszázát,

Csendes vig elmével úgy várhassad reád Isten irgalmasságát.

Úgy légyen néked is, ki bérakja szépen az földbe tagaidat.

A koporsónak azonban külön kalandos története van. A tenger hullámai Ephesus (Efeszosz) városában vetik partra. Véletlenül egy orvos arra jár tanítványaival, a korabeli szokás szerint séta közben tartja előadását. Az egyik orvosnövendék felfedezi, hogy Lucina csupán tetszhalott, s életre kelti. A királyné Diána, a szülő nőket támogató istennő templomába vonul, azt gondolván, hogy férje a vihar áldozatául esett.

Apollonius Tharsisba érkezik. Kislányát és annak dajkáját ismerősére, Stranguilióra bízta. Sok-sok pénzzel hálál-

Apollonius megtalálja lányát, Tharsiát (1000 körül készült illusztráció)

ja meg lánya felnevelését, a többi kincset pedig lányának hagyja. Maga tovább vándorol, hogy a trónt elfoglalja. Az évek elmúlnak, a kis Tharsia nagylánnyá cseperedik. Dajkája feltárja előtte a titkot: valójában nevelőszülőknél él, mert egyébként királyi származású; édesapja a várost korábban megmentette az éhenhalástól, ezt bizonyítja az emlékoszlop. A dajka meghal, Tharsia nevelőapja pedig gonosz tervet forral a lány ellen: el akarja pusztítani, hogy hozományát ő kaparinthassa meg. A lány kivégzésére egy szőlőmunkást kér meg. Mielőtt azonban a parasztembernek sikerülne végrehajtania ura rendelkezését, a halálra ítélt lányt három kalóz elrabolja. A szőlőmunkás nem meri bevallani kudarcát, s Stranguilio abban a tudatban él tovább, hogy megszabadult nevelt lányától, akinek emlékére sírhantot is emel, s aki miatt gyászruhát ölt magára.

A kalózok Tharsiát magukkal viszik, s Manchilena városában eladják. A város egyik fiatal urát, Athanagorast meghatja a lány sorsa.

Évek múltán Apollonius felkerekedik, hogy lányát magához vegye. Tharsisban azonban csupán a sírját mutatják meg neki. Bánatosan hazaindul, a vihar Manchilenba sodorja, ahol Athanagorasra talál, az elveszeti lányához. A boldog édesapa örömmel adja feleségül lányát a város urához.

A történetből még egy váratlan, boldog fordulat van hátra. Apollonius, lánya és veje hajón hazaindulnak Tharsisba. Ezúttal nem a vihar miatt kell megváltoztatniuk az útirányt. Apollonius álmot lát, valaki azt tanácsolja, hogy menjen Ephesus városába, ott pedig Diana templomába, s az istennőnek tárja fel életének hányattatásait. Ugye, tudjuk már, hogy az égi jel miért irányítja oda útját? Ott van a halálból feléledt felesége, Lucina.

Az események most már kedvező irányba indulnak és felgyorsulnak. A boldog család Antiochiába megy, ahol Apollonius másodszor is, ezúttal feleségével együtt, ki-

rállyá koronázzák. Tyriába mennek, ahol Apollonius megöleti Stranguiliót, majd az országot vejeire bízta. Ő pedig feleségével Pentapoliszba utazik, s apósától átveszi a királyságot.

A történetet legelőször másfélezer évvel ezelőtt, az 5. században írták le, majd a 13. században belekerült a középkor nagy gyűjteményébe, a Gesta Romanorumba. Különböző nyelvekre fordították, újabb és újabb feldolgozása

készült el. Ugye, hogy nyomaszt minket a kalandok szinte követhetetlen halmazása, s sokszor indokolatlannak érezzük azt, hogy ki miért szeretne elpusztítani valakit, vagy ki miért siet mások megsegítésére. Ez azért is van, mert a történet egy másik korban született meg és futotta be a maga pályáját. Akkor az embereket megborzongatták a véletlenek, a váratlan, indokolatlan fordulatok, amilyenek az életben nincsenek. A történetre úgy néztek, mint ami kiegészíti a világukat. És abban a korban az emberek hittek az igazságszolgáltatásban, amit akár az égi, akár a földi hatalmasságoknak kellett végrehajtaniuk. Ezért nem véletlen, hogy a magyar költő a következő strófával zárja a verset:

Az ki ez éneket rendelé versekben, igen bízik Istenben,

Mint Apollonius király az tengeren, búdosván elméjében,

Az ezeröttszáznak és az nyolcvannyolcnak kétséges eleiben.

A magyarul megírt verses történetet – egyébként ismeretlen – szerzője hosszú, bőbeszédű címmel látta el: *Szép krónika, miképpen az Apollonius nevű királyfi, egy mesének megfejtéseért elbúdosván, az tengeren mindene- ket elvesztvén, halászházában Altistrates király udvarában juta, melynek leánya, a szép Lucina asszony, az királyfit megszeretvén, hozzá méne. És miképpen az Apollonius az királyságra hazamenvén, az tengeren feleségét és leányát elveszté, és miképpen őket, sok esztendő múlva, nagy örömmel egészségben találá.* Hogy elhitte-e maga a költő mindazt, amit a versében elmondott? Aligha. A vers egyik utolsó sora így szól: *Hogyha ez dologban semmi nem volt, kérlek, megérd egy „Nem tudom”-mal!*

Emberség apró gesztusokban

A Szín-téren:
Sylvia Plachy
sepsiszentgyörgyi kiállítása és
a Gesztusok műhelymunka

„Sylvia Plachy 13 évesen menekült meg az '56-os forradalom borzalmaitól, amikor otthonától, közösségétől úgy búcsúzott, hogy talán utoljára van Magyarországon. Mintegy hatvan évvel később a díjnyertes fotós rendszeresen jár Kelet-Európába, hogy kapcsolatban legyen múltjával, élővé tegye emlékeit. Sylvia Plachy érzékenysége, világlátása és látomásai által létrejövő fotóit a világ minden pontján értékelik, viszont Magyarország és Erdély még inkább kapcsolódni tud ezekhez a képekhez, hiszen felidézi emlékeinket, személyessé teszi a múltat.” (Sepsi.ro)

Ritka pillanatok egyike ez, amikor egy ilyen kaliberű, hírnevű fotós látogatja meg Sepsiszentgyörgyöt, mutatja be munkáit két kiállítás keretében is, beszél az alkotói folyamatokról. (Az egyik tárlatanyag a budapesti Mai Manó Házból érkezett, az erdélyi, romániai anyagot kivételesen erre az alkalomra állította össze a művész.) Hogy érdemes volt belevágni a történetbe, meghívni őt, lebonyolítani a munkák szállítását, összeállítani az anyagot, azt a tárlatvezetésekén, megnyitón megjelenő

érdeklődők számán is le lehetett mérni – dicséret a szervezőknek. Az Erdélyi Művészeti Központban megnyitott két kiállítás lenyűgöző, több ízben is visszajártam megnézni, mert mesteri az anyag, feltöltött energiával. Szerettem a képekből áradó élet ízét és szagát, esetlenségét, egyszerűségét, emberségét. Olyasmit örökít meg, ami kihalófélben van. Az ilyen érzékenységgű alkotók sincsenek már sokan. Gyönyörű képek! Nehéz ezt megértetni

„Azért is vagyok fotográfus, hogy ne kelljen az iszonyú nehéz dolgokról szóban beszélnem.”

másokkal is, lelassulni egy kicsit, és rácsodálkozni egyszerű, emberi eseményekre, ahol a szenzációhoz szokott agy, szem nem talál magának válaszokat. Itt a sírás igaz, a nevetés igaz, a csend igaz, fekete-fehérben, csodálatosan komponálva.

A portréfilmben is, amely a kiállításon megtekinthető volt, elhangzik egy-két lényeges gondolat, éspedig, hogy a művész nő érzéken, ösztönösen fordul a helyzetek felé, és hogy több kamerát is magával hordoz, mert mindegyik gép más képet készít. Sepsiszentgyörgyi tartózkodása során is dolgozott, ezt Henning János fotós barátomtól tudom, aki elkísérte ittléte alatt.

A sepsiszentgyörgyi Művészeti Népiskola vizuális művészet csoportja műhelymunkán vett részt az Erdélyi Művészeti Központban. A hallgatók Plachy kiállításainak fehér-fekete fotóira készítettek testi válaszokat, Erwin Wurm egyperces szobrait, illetve az Alexandra Piriciféle rögtönzött mozgásművészetet véve alapul. A műhelymunka során a csoport tagjai a megélt helyzetet, az értelmezést helyezték előnybe a fotók esztétikai szempontjaival szemben. Egy-egy pillanatot vagy egy-egy,

azt megelőző momentumot elevenítettek meg mozdulat formájában, egyénileg vagy csoportban, szabadon, játékosan reagáltak le a két kiállítás néhány munkáját. A workshop színes képei, a jelen dinamikusan kommunikáltak Plachy fehér-fekete világával, a múlttal.

A művész nő munkáit, infókat róla a sylvia.plachy.com oldalon talál(já)tok, a műhelymunka on-line katalógusa az issuu.com/vetrobaji/docs címen lapozható.

Békarekordok

A legnagyobb béka, a nyugat-afrikai *góliátbéka* testhossza két arasznyi (kinyújtott lábakkal 70–80 cm), súlya meghaladja a 3 kg-ot

Az Új-Guinea erdeiben élő, nemrég felfedezett, *Paedophryne decot* nevű béka a Föld legkisebb (7–9 milliméter hosszú) néglábú állata

A leghangosabb az arasznyi méretű, közel egy kilogramm testsúlyú, kilométerekre elhallatszó, bögő hangú, észak-amerikai *ökörbéka*

A távolugrás bajnoka az izmos hátsó lábú dél-afrikai *hegyesorru béka*: ötméteres ugrásainak hossza testhosszának közel százszorosa

A mérgező váladékot termelő, ellenségeiket élénk színükkel távol tartó békák közül a legveszélyesebb a kolumbiai *arany nyílméregbéka*

A leghűségesebb kételtűek, a párjukhoz holtukig hű *perui utánzó nyílméregbékák* bromélielevelek közötti tócsákban nevelik utódaikat

A legkáprázatosabb színekben a dél-amerikai esőerdőkben őshonos *vörösszemű levelibéka* pompázik

A legegényibb módon – a hátsóján virító álszemekkel – a dél-amerikai *törpe füttyentőbéka* ijeszti el ellenségeit

Ragadozó legyen a talpán, aki rátalál a környezetbe való beolvadás béka bajnokaira, a lehullott levelek közt rejtőző *törpüsi levelibékákra*

Ung király alattvalói

A békák közös jellemzője dülledt szemük, amellyel a víz alól is ellenőrizhetik a felszín feletti történéseket (kecskebéka-„portré”)

A többnyire vízben élők – köztük a tavi (kacagó) béka – hátsó lábának ujjai között feszülő úszóhártya mintájára készül a bűvárok békálába

Az elsősorban szárazföldön élők (pl. a levelibékák) lábujjain méretes tapadókorongok fejlődtek, így biztonságosan mozognak a leveleken, ágakon

„Vízi várban zöld kövön” (Weöres Sándor)

A kételtűek, köztük a békák voltak az első gerinces állatok, amelyek – úgy 250 millió évvel ezelőtt – kimerészkedtek a tengerek vízből a szárazföldre. A gerincesek közül elsőként voltak képesek a levegő oxigénjének belélegzésére, a pislogásra és nyelvük kinyújtására. Többségük víz közelében él, mivel a vizet nem isszák, hanem vékony bőrükön keresztül veszik fel. Néhány, szélsőséges körülményekhez alkalmazkodott fajuk a mostoha sivatagi környezetben is megmaradt, a vizet a bőre alatt tárolva vagy hónapokon át a föld alatt rejtőzve.

Színezetük általában a környezet – a zöld levelek, a barnás, vörö-

ses avar, a szürke homok – színéhez hasonlít, megvédve őket természetes ellenségeiktől. Önmagukat földbe ásva alusszák át a hideg téli hónapokat.

Lehet őket szeretni vagy nem szeretni – van, aki egyenesen iszonyodik tőlük –, de nélkülük a Föld szinte lakhatatlan lenne számunkra. Kártékony hernyókat, csupaszcsigát, rovarokat – köztük a legyeket és a nyári-őszi estéken életünket megkeserítő szúnyogokat – szorgalmasan pusztító ragadozókként kulcsfontosságúak a természet egyensúlyának fenntartásában.

A vizek szennyezése, élőhelyeik pusztulása (erdőirtás, mocsarak kiszáradása stb.) és az éghajlatváltozás ötezernyi fajuk egyharmadát kihalással fenyegeti.

Az izmos hátsó lábának köszönhetően közel egyméteres ugrásokra képes kecskebéka hosszú, ragacsos nyelvvel ragadja meg zsákmányát

A környezethez tökéletesen alkalmazkodó színű ásóbéka türelmes vadász: hosszú órákon át mozdulatlanul ülve lesi áldozatait

A durcás képű, sípoló hangú dél-afrikai fekete esóbéka önmagát nagyra felfújva ijeszti el támadóit

Az életét mélyen a föld alatt töltő, ugató hangú, hegyes orrú indiai lila béka csak a párzás idején hagyja el hűvös, nedves rejtékelyét

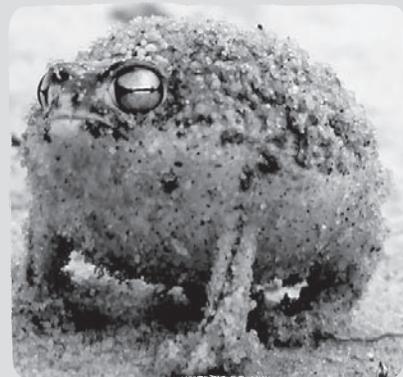

A hímek többsége hatalmasra felfújható torokzacskóval képezi, hangosítja brekegését (zöld levelibéka)

A kecskebékát két hanghólyaggal is megáldotta a természet, hogy messzire hangzóbban kuruttyolhasson

A dél-afrikai sivatagi esőbéka nászidőszakban önmagát nagyra felfújva, sípólva kelti fel a békálányok figyelmét

A nőstények néha napokon át cipelik az őket átkaroló, kisebb méretű hímeket, míg megfelelő helyet találnak a peték lerakására (barna varangy pár)

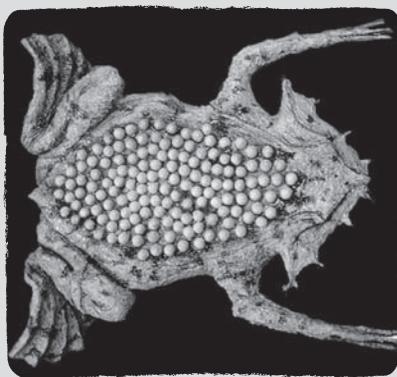
„Békahadak fuvoláznak” (Weöres Sándor)

Tavasszal a tavak, patakok partján, mocsaras vidékeken, esőáz-tatta kertekben felhangzik a hím békáknak a párzási időszak kezdetét jelző kórusa. Minden fajuk a maga jellegzetes hangján keresi, hívja párját, brekegve, vartyogva, bugyborékolva, füttyögetve. Az *unkák* „unk-unk” kiáltásokkal, a *zöld varangyok* trillázva, a *mocsári békák* halkán ugatva, az *ásóbékák* rőfögő hangon adják ország-világ tudtára, hogy elérkezett a család-alapítás ideje. A békahölgyeknek csak választaniuk kell a kuruttyoló kínálatból.

A békák többsége meglehetősen mostoha szülő: a néha több ezernyi, kocsonyás védőréteggel bevont pete lerakását, megtermékenyítését követően sorsára hagyja utódait. Akadnak azonban kivételek: az *erzsényes békák* nőstényei a hátukon levő költőtasakban, a *tücsökbéka* hímek hangzacskóikban cipelik porontyaikat, a *kisbékák* kifejlődéséig. A *dajkabéka* hímek a hátsó lábukra tekert petefüzérrel félig földbe ássák önmagukat, majd a kifejlett ebihalakat vízbe szórják. Az ausztráliai *csípőtasakos béka* hímek pedig a vízben ülnek, míg az ebihalak beúsznak az oldalukon lévő tasakokba, amelyekből néhány hét múlva apró békákként ugrálnak ki.

A dajkabéka hímek a hátsó lábukra tekert petefüzérrel félig földbe ássák magukat az ebihalak kikeléséig

A Közép- és Dél-Amerikában honos pipabéka hímek szabályos sorokban ragasztják a nőstények hátára a megtermékenyített petéket

A kopoltyúval lélegző ebihalak fejlődése megismétli évmilliókkal ezelőtt élt őseik kialakulását: előbb a tüdejük, majd a négy lábuk fejlődik ki, végül átalakulásuk a farkuk elvesztésével fejeződik be

Az egyik legrégebbi békaábrázolás egy 15–20 000 éve festett sziklarajzon, az ausztráliai Kakadu Nemzeti Parkban

Termékenységet jelképező hatalmas béka egy Kr. e. 8000 körül faragott, Törökországban feltárt domborművön

Az óegyiptomi ábrázolásokon Heket, a termékenység istennője gyakran jelenik meg béka alakjában (Nofertari királyné, Heket és Thoth isten a királyné sírkamrájának falfestményén)

Istenek, démonok, boszorkányok állatai

A békákhoz való viszonyulásunk az évezredek során sokat változott. Az ókori kultúrák többségében a vízhez és a szárazföldre egyaránt kötődő, peték ezreivel szaporodó, fejlődésük első szakaszában hihetetlen változáson átmenő békák a bőséget, a szerencsét, a termékenységet, a tisztaságot és az újjászületést jelképezték. Kelet-Ázsia népeinek ősi világképében a világot hatalmas béka hordozza a hátán, az európaiak az önmagát felfújni képes, változó alakú kétéltűt a Holdhoz hasonlítják, és a megújulás, a feltámadás egyik jelképének tartják. A görög mitológiában Aphrodité szépségistennő, az egyiptomiban Heket termékenység-

istennő állatai. A mexikói indiánok az emberiség ősanijának, az észak-amerikaiak varázserejű totemállatnak tekintették.

A Bibliában a békák negatív „szereplők”: a békainváziót a Kivonulás könyve a tíz egyiptomi csapás egyikéként említi, a Jelenések könyvében a tisztátalan lelkek öltenek testet alakjukban. Ez magyarázhatja, hogy a 13. századtól a keresztény művészetben ezek az ártalmatlan állatok – elsősorban a varangyok – ördögök, démonok megtestesítői, boszorkányok állatai, szentek megkísértői, a fő bűnök (fösvénység, gőgösség) szimbólumai lettek.

Napjainkban a zöld levelibéka a környezetvédelem, elsősorban a vízvédelem jelképállata.

Az egyiptomi Dendera egyik templomában látható domborművön a békafejjel ábrázolt Heket istennő lehel életet a kosfejű Hnum fazekas-isten által agyagból formált első emberbe

A görög-római mitológiában a béka a szerelemistennők kíséreként jelent meg (Walter Crane: *Aphrodité a békával*, 19. század)

Az észak-amerikai indiánok totemoszlopaiban gyakran feltűnik az ősi hitük szerint gyógyító varázserejűvel rendelkező béka

Az Ószövetségben leírtak szerint az Egyiptomra mért második csapásként békák özönlötték el az ország földjét, lakóházait

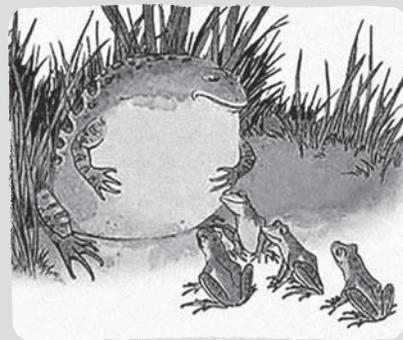

A népi hiedelemvilág boszorkányai előszeretettel jelennek meg varangyok alakjában, rontást hozva az emberekre

A békává változtatott mesebeli királyfi a királynő csókjára vár, hogy visszanyerhesse emberi alakját

Felfújja magát, mint a béka az öntelt, dolyfös, fennhéjázó, felfuvalkodott embertársunk

Nyeli, mint gólya a békát, aki mohón eszik, megrágás nélkül nyeli le az ételt

Békák a magyar néphitben és szólásainkban

Hiedelemvilágunkban a békák gyakran jelképeznek rontó szándékot. Népmeséink gonosz boszorkányai könnyedén változnak – vagy változtatnak másokat – békává, és kedvelt reggelijük, varázsitalaik elengedhetetlen összetevője a varangy.

A levelibékát régen a szerelmi varázslás eszközeként tartották. A hiedelem szerint ha egy leány Szent György napja előtt fogott békát varr a ruhájába, majd annak porát megitatja választottjával, a legény haláláig hűséges marad hozzá. (Nem kell kipróbálni!)

A levelibékáknak fontos szerepük van a népi időjósításban: a több

évszázados megfigyelés szerint hangoz kuruttyolásuk esőt, vízbe rejtőzésük zivatart, magasra mászásuk szép időt jövendöl. Szent György napja előtti brekegésük általában korán beköszöntő tavaszt ígér, ha viszont Gyümölcstő Boldogasszony napján megszólalnak, negyven napig hideg időre számíthatunk.

Gyakran esik szó békákról szólásainkban is. *Undok béka* a kiállhatatlan, *felfuvalkodott béka* az öntelt, *kigyót-békát* kiáltunk a megvádoltra, *a béka ülepe alatt* van aminek/akinek színvonala alább nem sülyedhet, és *lenyeli a békát*, aki kényszerűségből megtesz valamit. Keresztülvisszük akaratomkat, *ha békák hullnak is az égből*, megrémült (megdőbönt) embertársunk pedig *reszket (pislog), mint a miskolci kocsonyában a béka*.

A békaegérharc szólás lelkesen vívott, de valójában jelentéktelen vagy éppen nevenséges csatározásra utal

Békaeső tényleg hullhat ott, ahol a forgószél a tavak vizével együtt felszippantott békákat a földre potyogtatja

A félig kocsonyába dermedt, majd feltálat béka esete – a hagyomány szerint – valóban megtörtént egy miskolci csárdában

Szerelmes földrajz

Kóhalom

Ha a címben szereplő kifejezést hallod, mi jut legelőször eszedbe? Ugye, nem tévedek nagyot, ha Olaszországra tippelsz? Gondoláznál Velence csatornáin, Rómá-

A Fogarasi-havasok legismertebb helye a Bălea-tó, amely amiatt, hogy 2034 méter magasan fekszik, és országút, a híres Transzfogarasi vezet oda, a turisták egyik kedvenc célpontja. Azt azonban kevesen tudják, hogy a tó neve egy szomorú szerelmes történetet idéz meg. Az úgy volt, mesélik a helyiek, hogy a havasokban egy Bălea nevezetű, nagyon ügyes pásztorlegény, csobán legeltette a nyáját. Híre eljutott a királyig is, aki meghívta, legyen a vitéze. Bălea el is ment az udvarba, de nem hagyta nyugodni a honvágy, ezért hamarosan bejelentette, hogy visszatér a Fogarasi-havasokba. A király három lánya azonban ekkorra már nagyon megkedvelte a legényt, leginkább a nagyobbik, aki el is ment vele az esztenára. Amikor felértek a hegyre, szörnyű vihar kerekedett, s az oldalon leömlő víz a tóba sodorta a szerelmeseket. A csobán legény emlékére nevét a tónak adták, amelynek partján sok romantikus szó hangzott el azóta...

Fogaras vidékéről Segesvár és a Födött lépcső érintésével, amelyhez – amint a legutóbbi Legendafejtőben jeleztük – szintén romantikus hiedelmek kapcsolódnak, Kóhalomba röppenünk. Kóhalom román és szász neve szintén a *kő* szó latin megfelelőjéből származik, az egyik

ban a Spanyol lépcsőn bámulni a holdat, vagy Veronában, Rómeó és Júlia nyomában kéz a kézben andalogni...

De mi a helyzet nálunk? Itt is vannak romantikus történeteket megidéző helyek, csak sokkal vadabbak: Erdélyben ugyanis a hegyek és a várak őrzik a szerelmespárok legendáit.

Az eddigi legendafejtőkben egy-egy falu, város, erdő legendáit vettük számba. Most madárszárnyra kapunk, és néhány száz kilométert beröpülünk, a vidék szerelmes legendáit felkutatva.

A Fogarasi-havasokkal kezdjük, vagyis Erdély természetes földrajzi hátterével. A hegyen innen még a szász, magyar és román kultúra keveredik, azon túl pedig már színromán vidék van, Argeş megye, Havasalföld történelmének egyik központja.

monda szerint onnan kapta nevét, hogy minden összeházasuló párnak egy követ kellett vinnie a vár építéséhez. Ennek nem kizárólag az volt a szerepe, hogy építőanyagot gyűjtsenek, hiszen benne van az is, hogy a házasságnak olyan tartósnak kell lennie, mint egy kősziklának, valamint, hogy a család jelenti egy élő közösség legkisebb sejtjét.

Kóhalomtól csak egy kőhajításnyira van Székelyzsombor, amelynek az Orbán Balázs által lejegyzett legendája annyira fordultatos, hogy akár Jókai Mór tollára is méltó lenne. A török hadjáratok idején a zsombori várba menekültek a környék lakói. Köztük volt egy gróf is, aki újdonsült feleségével együtt érkezett. Mivel a várbelleket a gróf vezette, amikor a törökök győzedelmeskedtek, rabszolgálcra fűzve vitték el Keletre. Felesége követte, s addig küzdött Szíriában és Egyiptomban, míg férjét hazahozhatta. A vándorlásban, megpróbáltatásokban azonban az asszony a szépségét elveszítette, s a gróf hamarosan beleszeretett feleségének náluk lakó hűgába. Hűséges társa ezt észrevette, s további áldozatot hozott a gróffért: egy kolostorba távozott, onnan halálának hírért küldte haza, hogy férje lelkiismeretfurdalástól mentesen kezdhesen új életet. Sok szempontból felháborító ez a

Bâlea-tó - Fogarasi-havasok

történet, az emberek csodálkozva, hüledezve suttozták el egymásnak az évszázadok során. Az azonban vitathatatlan, hogy a szerelem mindent legyűrő erejéről beszél ékesen.

Zsomborról sokfelé tarthatna madarunk, de ezúttal Brassóba megyünk, ahonnan az első Legendafejtőben elindultunk. Itt egy mondamaradvány vár bennünket, amelyről a századok során lekoptak a részletek. Úgy szól, hogy a Cenk alsó sétányán található kőpadot egy szerelmespár emlékére állították. A lányt és a fiút ugyanis anynyira hatalmukba kerítették az érzelmek, hogy nem vették észre a hegy oldalán feléjük gördülő rengeteg kősziklát, így az maga alá temette őket. Ebből a szikladarabból faragták a mára már töredezett, mohalepte padot, amely eléggé ijesztő benyomást tesz az arra sétálókra.

Kőpad - Cenk

Nem valami derűs tehát a vidék szerelmes földrajza. De ez ne akadályozzon meg abban, hogy másoknak is mesélj a párokról. Hiszen Júlia és Rómeó sem érték meg együtt a békés öregkort.

Brassó - Cenk

Tavaszi a Bodoki-havaszon

A Bodoki-havasra több irányból is fel lehet jutni, akár Csíkszereda felől, akár Kézdivásárhely vagy Sepsiszentgyörgy irányából közelítjük meg. Az 1200 méteres magasságot alig meghaladó hegység egynapos túrákhoz igen kiváló célpont lehet.

Tavaszi kezdetekor a hegység főgerincének kopár részein hóvirágmezőkben gyönyörködhetünk, de van itt számos egyéb tavaszi növény is: keltike, erdélyi májvirág, csillagvirág, kankalin.

A főgerincre felérve az út kellemes gyaloglássá válik, érdekes eljutni a Bodoki-tetőig. Bár nem ez a legmagasabb pontja a maga 1193 méterével, mégis ez a legismertebb, mert innen nyílik a legjobb kilátás a környező településekre, hegyekre, egészen a Királykőig, a Fogarasi-havasokig.

Utunk során több vármaradmányt is érinthetünk, ezek mai formájukban nem túl látványosak, de a kellemes kikapcsolódáshoz, a hegység jobb megismeréséhez mindenképp elengedhetetlenek. Ilyenek a Herec vára, a Kincsás vára.

Jó tavaszi túrázást!

A szerző felvételei

Északi szépség

Ahogy hosszabbodnak a nappalok, úgy lesz egyre több és több energiám. A napsütéstől mindig vissza-kapom a tél folyamán elhasznált D-vitamin készletemet, és már csak nosztalgikus pillanataimban gondolok a többször átfagyott kezeimre. A napokban viszont jónéhányszor gondoltam azokra az északi országokra, ahol több hónapon keresztül sötétségben telnek a napok. Jelentős hatást gyakorol az éghajlat a kollektív hangulatra, étkezési szokásokra és ne felejtjük el, hogy a zenében is vissza-visszaköszön az a hangulat, ami az alkotó országára jellemző.

Olyan gyöngédséggel és érzékenységgel nyúl a zenéhez, amely folyamatosan visszaidézi Björk (ugyancsak izlandi énekesnő) egyedi hangzásvilágát, mégis több, mint egyszerű utánzás vagy másolás. A fiatal énekes megjelenésében is törékeny kismadár metaforájaként létezik, amelyet kiegészít szúrós humora és elvont gondolkodásmódja. Gyakran csak egy élesen ismétlődő harmónia képezi a zenealapot nála, amelyre kontrasztként épül rá a szöveg.

2006 óta hivatásos zenészként több projektben, zenekarban volt hallható. Később, 2011-ben jelent meg első szólólemeze, a *We Sink* (Süllyedünk), amely nem-

Egy ideje nem szeretek általános tendenciákról vagy általánosan értelmezett vonatkozásban beszélni, de egyre jobban belátom, hogy a kultúra, amelynek része vagy, meghatároz. Így az aktuális ország éghajlata is rettentő fontos, ha egy másik kultúrát próbálunk megérteni, és ez csak egy tényező, ami talán a legelenyészőbb összetevője egy kultúrának. Egy mediterrán országban, talán pont a sok napsütésnek köszönhetően, az emberek jóval harsányabbak és izgágábbak, mint egy hideg északi országban.

Engem most mégis egy izlandi zenész dalai varázsoltak el, távolságtartó, misztikus hangzásvilága és sejtelmes szövegei miatt. A 29 éves izlandi **Sóley** (Sóley Stefánsdóttir) reykjavíki születésű énekesnő, aki klasszikus és dzsessz-zongorát tanult gyermekként, majd komponálás szakon végzett az izlandi Művészeti Akadémián.

zetzközi sikernek örvendett, és ismertté tette Sóley számunkra is. Angol nyelvű szövegeit a kritika a több-féleképpen értelmezhetőségük miatt pozitívan értékelt. Második szólólemeze, az *Ask the Deep* (Kérdezd a mélységet) 2014-ben jelent meg, és ezen Sóley hitelesen folytatta, amit az első albummal elkezdett. Hangulatában picit sötét, ám elgondolkodtató szövegeket hordozó, zongorahangzásra épülő popzene ez, amely foltokban indie-folkot tartalmaz. Ajánlom fogyasztásra mindkettőt. Persze, egyelőre nem nagyon láttam zeneboltban sem CD-n, sem bakeliten, marad tehát a világhálón fellelhető összes lehetőség, és szerencsére Sóley nem fél megosztani véleményét, eseményeit a közösségi oldalakon sem.

Szokás szerint, így, a vége felé, személyes kedvencem ajánlása, egy nagyon kedves dal Sóley-tól, a *Pretty Face* (Gyönyörű arc).

Kellemes zenehallgatást és szép tavaszt!

Cimbi naplója

Szijasztok!

Most én is úgy csinállok mind a zöngyilkos merénylő a robantás után, összeszedem magam, s megírom a leveleimet. Ugy mind Aranyjános Petőfinek svisztont.

Kezdem a jó híreket. Lessz végre alma, körte s szilvafa után kockafánk is. Apuci monta egyik nap, hogy nincs mese, a kocka el van vetve. Aszt nem mutata hogy hova, ezétt még nem tudom öntözni, de ha kikel, azonal megírom. Nem lenne nagy csoda, met a kocka fából van, s a fa kikelhet. Pont ugy, ahogy a Zizgatgatónéni is kikelt magából, amikor meglátta a zosztájunkot. Átrendesztük egy kicsit, más színre festetük, vettünk kávéfözöt, othonról hoztunk foteleket. Aszt monták, érezzük magunkat othon a ziskolába. Mióta van tévé és mosogép is, ugy érezzük. A fürdökádat a 7en fogják felszerelni.

Persze esztet a Zizgatgató néni nem értheti, met ő különös. Addig nézelődöt az udvaron, hogy leburnult a szeme. Edig kék volt, most barna. Na de sok szót nem is vesztek rá, met neki semi se jó. A futóversenyre sa focimecsünkre igaz, kijött, ez szép volt tőle. Hozot 20 hajgumit s vagy 50 csatot. Azokat lobálta: hajcsatok, hajcsatok!!! Mind elatta.

A biologia tanár is vele volt. Szeretem a biológiát. Főleg a halakat, disznókat, de legjobban a prézlis csirkét. A zölcség egészséges, aszt monta a tanár, amire apuci aszonta, hogy legjoban a zölcségből a pityókakórányt szereti. Asztán van egy eset a denevérel. Voltunk barlangot nézni s leeset egy denevér. Pontosaban nekieset a barlang falának. Volt ott vér, mindenevér lett.

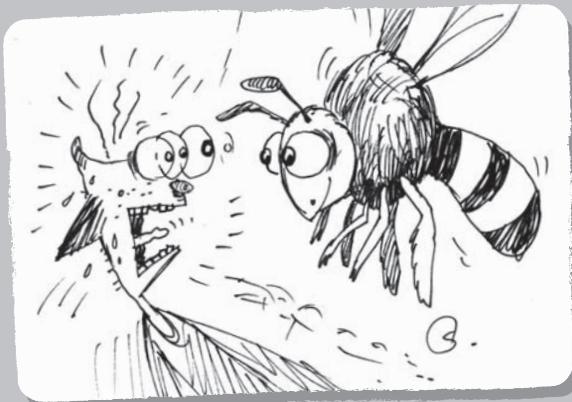
Mostanában engem küld anyuci a zovodába a kistesomér. Hát ott van egy Péterke, de aval senki se bír. Mászik a fákra, rohangál, pátkat össze visza. Még ének is van rola, hogy pátkat a Péter, jóregelt, már odakint a nap felkelt.

Az osztájba máskép jó a hangulat. Van elsőáldozás, confirmálás, bérmlás, esküvő. A volt tancink megy férjhez. A multkor bemutata az új baráttyát, aki elveszi s férje lessz. Most már mindent értek. A baráttya rövidlato s nagyothal. Ez igy logikus, met a tancinak az illata tényleg kelemes.

Közbe már kezdet láccani a vakácijó. Igaz, távol van még, de már láccik.

Adig minden jót nektek, éjjen a csengő, éjjen a hoszú szünet!

Zümmögő vaklárma

Csillag István rajzai

Micsoda háziállatok!

Rettegett Iván medvéket, a Párizs utcáin olykor hangyászsünt sétáltató Salvador Dalí párducot, míg Napóleon első felesége orangután tartott háziállatként. Mozart

egy seregélyt igyekezett betanítani, hogy visszaénekelje dallamait, X. Leó pápa pedig ritka fehér elefántot tartott római rezidenciája kertjében.

A madár, amelynek temetésére Mozart verset írt

Az indigótól kezdve a narancssárgán át a zöld és fehér pettyekben pompázó, egyébként fekete tollazatú seregély híres arról, hogy utánozni tud különböző hangokat.

A 18. század végén széles körben ismert volt, hogy Wolfgang Amadeus Mozart háziállatként a kanárik és kutyák mellett egy seregélyt is tartott otthonában. A madarat igen szórakoztatónak találta, és gyakran a „kis bolond” becenévvel illette.

Feltehetőleg az osztrák zeneszerzőnek sikerült rávennie seregélyét, hogy visszaénekelje 17. G-dúr zongoraversenyének dallamait. Amikor pedig a madár 1787-ben elhunyt, Mozart verset írt a temetésére.

A hangyászbolond Dalí

„Abban különbözöm a többi bolondtól, hogy nem vagyok bolond” – mondogatta gyakran Salvador Domingo Felipe Jacinto Dalí i Domènech, vagy, ahogy a világ ismeri: Salvador Dalí. A katalán szürrealista festőművész közismerten különc ember volt. Gyermekként sem volt külön: egy denevért tekintett egyik háziállatának, amelyet egy napon elpusztulva talált a kertben, tetemét pedig hangyák lepték el. Minden bizonnyal itt alakult ki hangyaundora, és innentől fogva kezdett élenkülő figyelemmel tekinteni a hangyákat elpusztító hangyászsünökre. Az azonban tévhit, hogy hangyászokat tartott volna háziállatként Párizsban, a képen is látható emlős pórázát csupán a fotó kedvéért vette a kezébe.

Dalí kedvenc háziállata egy Babou nevű párdúc volt, amelyet gyakran vitt magával utazásaira, olykor még az éttermekbe is. A pincérek többször ki akarták tessékelni a vadmacskát, Dalí ilyenkor azt füllentette, hogy egyszerű macskáról van szó, amelyet befestett.

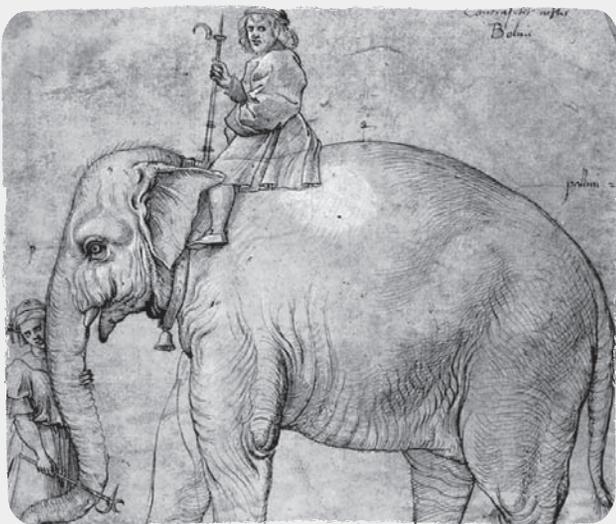

Retteggett Iván medvéi

IV. Iván orosz cár az egyik legsikeresebb orosz uralkodó volt. Kiemelkedő államszervezői tehetsége mellett azonban mentális betegségéről is igen híres. Felesége, Anasztázia 1560-as halálát követő időszak miatt nyerte el a *retteggett* jelzőt. Az elhatalmasodó paranoia, a harag, valamint a félelem jellemezte uralkodó uralma idején zajlott a novgorodi mészárlás (1570), amely során a gyanúsán gazdag város mintegy 60–70 ezer lakóját kaszabolták le a cár katonái. Az egyre indulatosabbá, agresszívebbé, emellett bizalmatlanná és hirtelen haragúvá váló cár 1581-ben megverte terhes menyét annak illetlen öltözeke miatt (a nő később el is vetélt...), fiát, a szintén Iván nevű trónörököszt pedig egy veszekedés közben leszúrta egy hegyes tárggyal. Az idősebb korára minden bizonnyal gyengébb elméjűvé váló Iván kedvtelésből medvéket tartott palotája alagsorában kialakított barlangokban. Egyes források szerint a kiéheztetett állatok elé olykor ellenlábasait vetette.

A pápa és a fehér elefánt

A római kincstár feltöltése céljából szinte mindent pénzzé tevő X. Leó pápa (1513–1521) leginkább az egyházi körökben hatalmas felzúdulást keltő búcsúcédulák kiadásáról, valamint arról volt híres, hogy az ő pápasága idején vette kezdetét a reformáció. Kevesen tudják róla, hogy a Medici pápának volt egy ritka, fehér színű indiai elefántja, amelyet I. Manuel portugál királytól kapott pápai koronázására. Az elefánt a jószerecske és az istenség jelképe, León kívül egyébként egész Róma népe szeretettel fordult a ritkaság felé, amely a Hanno nevet kapta. Az elefánt 1510 körül született, és 1514-ben tengeri úton érkezett meg Lisszabonból Rómába. A pápai rezidenciában külön épületet kapó emlős két évvel később, 1516. június 8-án hunyt el, mégpedig a székrekedése kezelésére beadott, arannyal dúsított hashajtó okozta komplikációk miatt.

Oranután Josephine nyakán

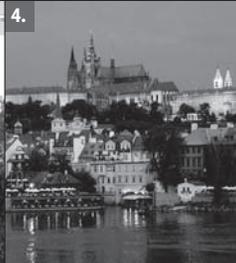
Napoleon első felesége, Josephine, sok más francia arisztokratához hasonlóan, különös módon vonzódott az egzotikus állatokhoz. A többfajta kutyát, madarat és különböző négy lábú növényevőt tartó Josephine malmaison palotája környékén az állatok szabadon futkározhattak és legelészthettek. A császár feleségének legkedvesebb háziállata egy nőtény oranután volt, amelyet sokszor pamutruhába öltöztetve az asztalhoz is odaültetett, ahol kedvenc ételét, a répát szolgálták fel neki. A források szerint igen illedelmes volt a vendégek előtt.

(Forrás: Múlt-kor történelmi portál)

Prága

	Svéd autójel	Idegesít	Szántó eszköz	Nátrium vegyjele	Ókori római hármast fogat (TRIGA)	Volt	Vizrel állatot ellátó	Mózes öt könyve	... mri, Möricz Zsigmond műve	Ismeret részle	Horgász-zsinór	Origó	Him-nemű lo	1.
2.														Siemens, röviden
3.														Angol csillag
Szenegál fővárosa						Kerti növény Hasadó kőzet						Elme Gyerekek tévéműsora		
... Mária, egyházi ének				Indusztriális Török tiszt volt						Magyaros kabát Kicsinyítő képző				
Skálahang			Agatha, magyarosan Konzervféle						Apró Francia autójel				Bani közepel Mutató névmás	
Ráérősen jegyzetelő								Menet közben akadályoz						
Bőr vegyjele		Skálahang Ajtót szélesre nyit			1.		2.				Lekvár			Gramm Mértani forma
Bizonyos ideje				Szúrós szagú gáz							Málta autójel		A szélein irigy! Borz farka!	
Elektromos hal											Fás terület			
Kemény fém					3.		4.				Hint			
Osztrák autójel		SM Búzavágással kapcsolatos										Egyel!		Milligramm Tíznapos időköz
Nagydarab, egyetlen ember												Német autójel Lépcső mellett van		Ipsylon Deszka jelzője lehet
Algériai város (ORAN)						Sárga nemesfém	Margit, becézve	Foszfor vegyjele	Női szereplő a Fekete gyémántokban	Sír	Báj, kellem			
Autóverseny típus					Áramerősség-egység Recept, röviden						Előidéz A szobába			
Oda-vissza férfinév			Abba az irányba Német névelő (DER)					Rezgő, remegő 24 óra						
Mocsári növény				Becézett Anna Tetejére						Elhajít Pajta				
Folyó Belgiumban					Fagylatot evő Liter						Orvosnál mondjuk Kerek betű		Ásványi fűszer Névelő	
4.														A sugár jele a mértanban

Ellesett békapillanatok

Szerelm első látásra: csókot váltó barna levelibékák

Meghitt pillanat: az érintés, az ölelés a kecskebékák életében is fontos

Akik már egymásra találtak: barna varangy pár

Az indiai ökörbéka hímek nászidőszakban rikító színekbe „öltözve” csábítják a békányokat

A párkereső hímek a lábukkal hullámokat keltve megjelölt területet némi dulakodás árán is megvédik

Nászidőszakban azúrkék színűvé változva hódító mocsári béka hímek távoli kutyaugatásra emlékeztető hangzású kórusa

A fák tetején élő vietnami repülő béka „siklórepüléssel” közlekedik a lombok között

Repülő rovarokra vadászó dél-amerikai szarvasbéka igazi békaugrása

Reggeli torna, azaz kézállás falevélen vietnami zöldbéka módjára

Cimborá

Rendeld meg most
a **Cimborát**
a 2015-2016-os tanévre!

Éves előfizetési díj:

30 RON (3,33 RON / lapszám)

Az előfizetési díjat két részletben is
kifizetheted.

A Cimborá ára nem előfizetőknek:

4 RON / lapszám.

-
- KERESD AZ ISKOLAI TERJESZTŐNÉL •
 - érdeklődj a 0752-062-885-ös telefonszámon •
 - írd a cimboramail@gmail.com címre •

www.cimboranet.net